

Письменна Т. В.

Аспірантка кафедри фінансів

Тернопільський національний економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ ВІДПОВІДНО ДО ПРІОРИТЕТІВ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

В умовах актуалізації глобальних суспільних проблем виразно видні негаразди, що супроводжують розвиток національної системи освіти. З названої причини назріла невідкладна потреба у корінній модернізації української системи освіти на вимогу сьогочасних пріоритетів політики держави в освітній сфері. Крім цього, необхідність у таких екстрених перемінах обґрунтовується беззаперечною тезою, що “розвиток освіти є стратегічним ресурсом подолання кризових явищ, покращення добробуту народу, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності України на міжнародній арені” [1]. Так, згідно статті 53 Конституції України державні гарантії у сфері освіти зводяться до забезпечення доступності та безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, створення необхідних умов для функціонування та розвитку всієї системи освіти, надання державних стипендій та пільг учням і студентам [2].

На основі аналізу видатків зведеного бюджету на освіту в 2002-2007 рр. видні такі тенденції, які відтворюють основні пріоритети державної політики у цій сфері. По-перше, упродовж шестирічного періоду часу динаміка бюджетних видатків на освіту була висхідною, зокрема, вони збільшувалися з року в рік, відповідно, на 22,1% (у 2002-2003 рр.), на 22,4% (у 2003-2004 рр.), на 46,2% (у 2004-2005 рр.), на 26,1% (у 2005-2006 рр.), на 31,2% (у 2006-2007 рр.). Таким чином, як видно, з найбільшим темпом росту 146,2% видатки зведеного бюджету на освіту змінювалися впродовж 2004-2005 рр. У 2002-2007 рр. видатки зведеного бюджету на освіту займали різну питому вагу у ВВП. Так, протягом цього періоду досліджуваний показник перебував на рівні в середньому 5,8% від ВВП. Характерно, що динаміка питомої ваги видатків зведеного бюджету на освіту у ВВП була висхідною у 2002-2003 рр. і 2004-2007 рр., а низхідною – 2003-2004 рр. [3, 26, 31].

Застосовуваний на вимогу розпорядження Уряду від 14 вересня 2002 року за №538-р програмно-цільовий метод у бюджетному процесі передбачає формування та виконання бюджетів у розрізі бюджетних програм. Інакше кажучи, на розпорядників бюджетних коштів покладається відповідальність за результативне здійснення заходів, які спрямовані на досягнення попередньо визначеної мети і завдань, що узгоджуються з покладеними на них функ-

ціями [4]. Окреслені нововведення у бюджетному процесі, які зводяться до здійснення видатків на основі бюджетних програм, створюють передумови для посилення бюджетного контролю за результатами їх виконання. Зокрема, на реалізацію положень постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 року за №1017 державна контрольно-ревізійна служба одержала можливість збагатити досвід своєї роботи практикою проведення аудиту ефективності виконання бюджетних програм (далі – аудит ефективності). Не зважаючи на те, що в названому урядовому документі закріплено дефініцію аудиту ефективності, наукова дискусія з цього питання може мати продовження.

Спеціальна література тлумачить аудит як “перевірку фінансової діяльності, зокрема, бухгалтерського обліку та звітності” [5, 41], що проводиться уповноваженими органами на підконтрольному об’єкті. Згідно пункту 6 статті 7 Бюджетного кодексу України при складанні та виконанні бюджетів всі учасники бюджетного процесу повинні діяти у відповідності з принципом ефективності. Тобто, на них покладено відповідальність за “досягнення запланованих цілей при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та одержання максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів” [6]. Таким чином, аудит ефективності, який відносять до “форм контролю” та називають “державним фінансовим аудитом виконання бюджетних програм” переслідує мету, що пов’язана зі з’ясуванням ефективності використання бюджетних коштів для виконання запланованих завдань, встановленням факторів протидії цьому (див. рис. 1).

Рис.1. Характеристика аудиту ефективності

Примітка: Побудовано автором на основі літературного джерела [7].

Таким чином, насамкінець, доречно сформулювати висновки такого змісту:

1) Сьогочасний стан вітчизняної системи освіти не можна найменувати досконалим, оскільки він акумулює недоліки неоднорічної давності. Потреба у радикальній модернізації української системи освіти стала явною з часу затвердження Указом Президента України від 17 квітня 2002 року за №347/2002 Національної доктрини розвитку освіти, яка визначає систему концептуальних ідей та поглядів на стратегію і основні напрямки розвитку освітньої сфери в першій чверті XXI століття.

2) Державні гарантії стосовно забезпечення необхідних умов для функціонування і розвитку системи освіти закладені в Конституції України. Про повноту їх виконання засвідчує обсяг бюджетних коштів, який спрямовується на реалізацію пріоритетів державної політики у сфері освіти. Так, впродовж 2002-2007 рр. видатки зведеного бюджету на освіту змінювалися за висхідною тенденцією, тобто за досліджуваний часовий період зросли на 32064,6 млн. грн.

3) Здійснювані на вимогу розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 року за №538-р прогресивні зміни у бюджетному процесі спричинили відповідні перетворення в ідеології бюджетного контролю. Зокрема, зважаючи на те, що застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі передбачає здійснення видатків на основі бюджетних програм, назріла потреба у посиленні бюджетного контролю за результатами їх виконання. Аудит ефективності як нещодавно утворена “форма контролю” націлений на розробку обґрунтованих пропозицій стосовно підвищення ефективності використання коштів бюджетів у процесі виконання бюджетних програм.

Список використаних джерел:

- 1) Указ Президента України від 17 квітня 2002 року за №347/2002 Про Національну доктрину розвитку освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?god=2002&st=860>. – Назва з екрану.
- 2) Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0&p=1212504140163924>. – Назва з екрану.
- 3) Україна у цифрах у 2007 році: статистичний збірник / [за ред. О. Г. Осауленка; відп. за вип. П. П. Забродський]. – К.: Консультант, 2008.
- 4) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 року за №538-р Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=538-2002-%F0>. – Назва з екрану.
- 5) Тлумачний словник української мови: понад 12500 статей (близько 40000 слів) / [за ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника]. – 2-ге вид., випр. і доп. – Х.: Прапор, 2006. – 992с. – С. 41.
- 6) Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року за №2542-III [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>. – Назва з екрану.
- 7) Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 року за №1017 Про затвердження Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності виконання бюджетних програм [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1017-2004-%EF>. – Назва з екрану.